

Житомирський торговельно-економічний

коледж

Київського НТЕУ

Кабінет захисту Вітчизни

Викладач Батеньков О.Л.

Тема 2.3. Основи міжнародного гуманітарного права

ПЛАН

1. Історія виникнення і розвитку міжнародного гуманітарного права
2. Правовий статус учасника бойових дій
3. Заборонені методи ведення воєнних дій.
4. Заборонені дії щодо жертв війни.
5. Основні норми МГП

Міжнародне право і його джерела

⇒ **Міжнародне право** – це сукупність обов'язкових для держав правових норм, які спрямовані на захист жертв збройних конфліктів міжнародного і неміжнародного характеру і на обмеження засобів і методів ведення війни

Витоки і призначення

Спочатку: звичайне право

В даний час: в основному, договірне право

З історії виникнення міжнародного гуманітарного права

Битва під Сольферіно 1859 р.

Найбільша битва Австро-італо-французької війни 1859 року, яка відбулась 24 червня 1859 року між коаліцією Франції та П'ємонту і Сардинського королівства (сучасна Італія) проти армії Австрійської імперії поблизу Сольферіно в Ломбардії (Півн. Італія).

Французька армія завдала поразки австро-угорським військам. Велика кількість поранених, приречених на смерть, покрили поле бою. Санітарна служба була відсутня. Швейцарець Анрі Дюнан, який став свідком цього, організував допомогу на громадських засадах. Надалі він запропонував заснувати громадський орган з надання допомоги пораненим і хворим воїнам. Його ідея була реалізована шляхом заснування відповідного комітету, який у подальшому став Міжнародним Комітетом Червоного Хреста.

З історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

ШВЕЙЦАРІЯ: Анрі Дюнан (1828-1910):

"Чому не можна створити в мирний час спільноти, які під час війни надавали або організовували б допомогу пораненим і здійснювали догляд за ними?"

"... коли збираються... підрозділи військових відомств різних національностей, чому б їм не скористатися такими зібраннями, щоб виробити які-небудь міжнародні договірні і обов'язкові правила, які, раз прийняті і затверджені, послужили б підставою для створення товариства допомоги пораненим у різних державах..."

Поняття "комбатант" і "цивільна особа"

- ⇒ Комбатант (фр. *combattant* – боєць, що б'ється) – особа, що входить до складу збройних сил і має право безпосередньо брати участь у воєнних діях.
- ⇒ Поняття «комбатант» використовується тільки в контексті міжнародного збройного конфлікту. Особовий склад збройних сил (окрім медичного і духовного персоналу, інтендантської служби і деяких інших), а також добровольчих, партизанських загонів вважаються комбатантами, якщо вони відповідають таким вимогам:
 - мають в підрозділі особу, відповідальну за своїх підлеглих;
 - мають визначений і виразно помітний здалека знак;
 - відкрито носять зброю;
 - дотримують у своїх діях законів і звичаїв війни

Поняття "комбатант" і "цивільна особа"

- ➔ Комбатанти можуть брати безпосередню участь у військових діях і можуть піддаватися нападу.

Комбатанти

(протокол I до Женевської конвенції)

- Усі особи зі складу ЗС, за винятком постійного медичного і духовного персоналу
- Члени інших військових формувань за умовах, що вони:
 - * знаходяться під відповідальним командуванням
 - * дотримуються правил війни
 - * відкрито носять зброю

КОМБАТАНТИ III ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ

- Усі особи зі складу ЗС, за винятком постійного медичного і духовного персоналу
- Особовий склад ополчення, якщо він:
 - * має розпізнавальний знак
 - * знаходиться під відповідальним командуванням
 - * дотримується право війни
 - * відкрито носить зброю
- Особи, які беруть участь у стихійних масових збройних діях при наближенні супротивника
- Особи, які слідуєть за збройними силами, але безпосередньо до їх складу не входять

Поняття "комбатант" і "цивільна особа"

⇒ Цивільні особи і особи, які не входять до складу озброєних сил, не є комбатантами. Вони не мають права брати участь в бойових діях.

Цивільні особи

⇒ Цивільні особи не повинні піддаватися нападу, якщо тільки вони не беруть безпосередньої участі у військових діях

➔ Жінки з числа цивільного населення

- До них треба ставитися з особливою пошаною
- У місцях позбавлення волі матері і діти повинні міститися разом

ЖІНКИ

➔ Жінки-комбатанти

- Правила ставлення до чоловіків-комбатантів повною мірою відносяться і до них
- Як військовополонені вони повинні розміщуватися окремо від чоловіків-військовополонених

Діти

- ➔ Діти з числа цивільного населення
- ❖ Проявляються особливе ставлення і турбота
- ❖ Особлива турбота і захист дітей-сиріт

- ➔ **Діти-комбатанти**
- ❖ Діти до 15 років не повинні брати участь у бойових діях
- ❖ Особливе ставлення до них як до військовополонених

Інші категорії цивільних осіб

⇒ Журналісти

- Є цивільними особами
- Знаходяться під дією небезпек збройних конфліктів
- Не мають права отримання статусу військовополоненого

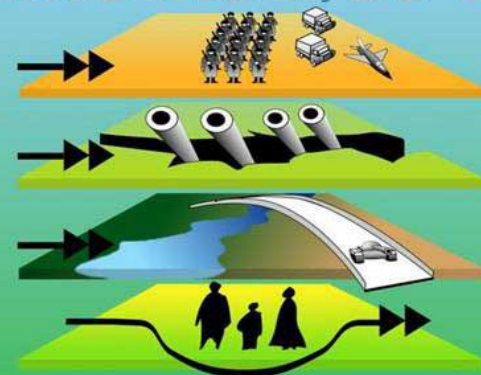
⇒ Медичний і духовний персонал

- ❖ Є цивільними особами
- ❖ Знаходяться під заступництвом і повинні поважатися

ПОНЯТТЯ "ВІЙСЬКОВИЙ ОБ'ЄКТ"

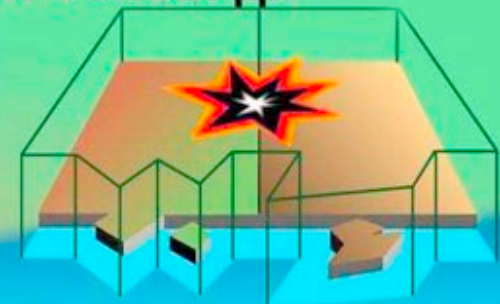
⇒ Особовий склад збройних сил (окрім медичного і духовного персоналу), військові установи і будь-який об'єкт, який через свій характер, розташування, призначення або використання робить ефективний внесок у військові дії і повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація якого дає явну військову перевагу

Військові об'єкти

Зони військових дій - вести бойові дії

Дозволяється:
На території і в повітряному просторі, держав, що воюють
У відкритому морі та в повітряному просторі над ними.

Забороняється:
На території і в повітряному просторі нейтральних держав
У зонах, що мають особливий міжнародний статус

Поняття "Військовий об'єкт"

⇒ Військові об'єкти є законними військовими цілями і можуть знищуватися відповідно до Права військових конфліктів

Поняття "військовий об'єкт"

⇒ Військові склади, бази продовольчого постачання або технічного обслуговування вважаються військовими об'єктами

«Цивільний об'єкт»

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

- ⇒ Такі об'єкти не повинні ставати військовими об'єктами і не повинні піддаватися нападу
- ⇒ Медичні працівники цивільних і військово-медичних служб, лікарні, шпиталі, їх транспортні засоби і устаткування

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

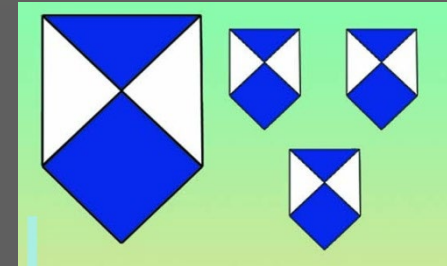

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

➔ Культурні цінності:

пам'ятники:

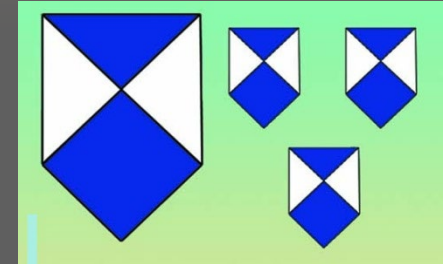
пам'ятки архітектури,
монументальної скульптури
і живопису, елементи або
структури археологічного
характеру, написи, печери і
групи елементів, які мають
видатну універсальну
цінність з погляду історії,
мистецтва або науки

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

ансамблі:

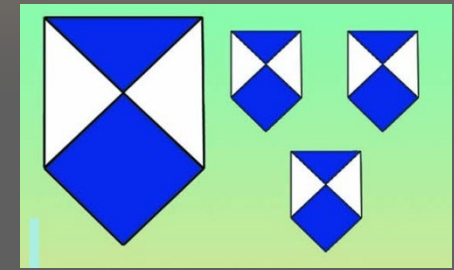
групи ізольованих або
об'єднаних будов,
архітектура, єдність або
зв'язок з пейзажем яких
становлять видатну
універсальну цінність з
погляду історії, мистецтва
або науки

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

визначні місця:

творіння людини або
спільні творіння людини і
природи, а також зони,
зокрема археологічні
визначні місця, що
становлять видатну
універсальну цінність з
погляду історії, естетики,
етнології або антропології

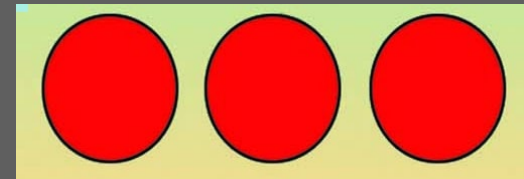

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

- ⇒ Культурні цінності можуть позбутися статусу недоторканності у разі крайньої військової необхідності.
- ⇒ Позбавлення культурних цінностей, що користуються особливим захистом, статусу недоторканності може бути продиктоване тільки неминучою військовою необхідністю, яка визначається, принаймні, командиром бригади

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

- ⇒ Споруди, що містять небезпечні сили:
Греблі, атомні електростанції
- ⇒ Повинні позначатися відмітними емблемами
- ⇒ Важко уявити наслідки озброєного нападу на них

Деякі об'єкти, що користуються особливим захистом

⇒ Цивільна оборона:

- ❖ Захищає цивільне населення під час збройного конфлікту і допомагає йому
- ❖ Будучи некомбатантами, можуть одягатися по-військовому і мати легку вогнепальну зброю
- ❖ Повинні позначатися відмітним знаком

Зони і місцевості, що знаходяться під особливим захистом

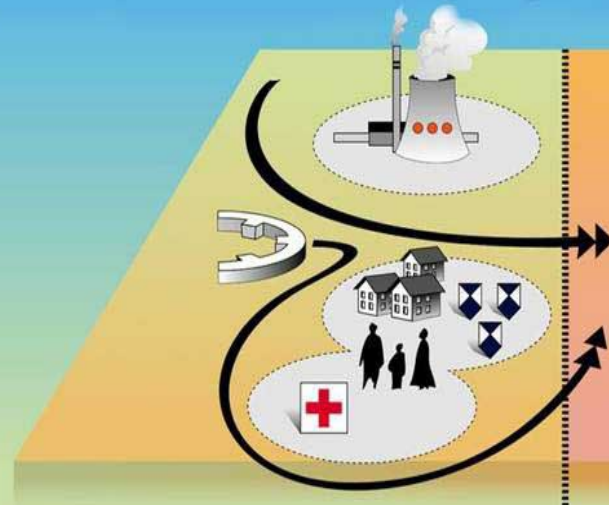
- ⇒ Згідно з ПВК, сторони, що знаходяться в конфлікті, в мирний час або під час військових дій можуть організувати санітарні зони, безпечні зони, демілітаризовані зони або місцевості, що не захищаються (відкриті)
- ⇒ Такі зони організовуються за рішенням державної влади. Вони офіційно оголошують про те, які правила діятимуть у цих зонах і як вони функціонуватимуть.
- ⇒ Такі зони або місцевості будуть відкритими для окупації і відносно цих зон не буде озброєного нападу

Зони і місцевості, що особливо захищаються

У цих зонах не повинні бути:

- ⇒ комбатанти
- ⇒ стаціонарні бойові споруди
- ⇒ рухомі бойові озброєння
- ⇒ ворожі дії
- ⇒ будь-яка діяльність, пов'язана з бойовими діями

Повага до зон, які знаходяться під захистом

Демілітаризована зона

Зони і місцевості, що знаходяться під особливим захистом

⇒ Санітарні і нейтральні зони

❖ захищають поранених і хворих воїнів

❖ захищають біженців і цивільних осіб

❖ безпечна зона для цивільного населення

Правовий статус учасника бойових дій

Поранені комбатанти ворога:

- ⇒ Підбери їх і надай необхідну медичну допомогу
- ⇒ Достав їх до свого командира... або в найближчий медпункт
- ⇒ **УВАГА!** Під час надання мед. допомоги перевагою користується той, у кого стан важчий

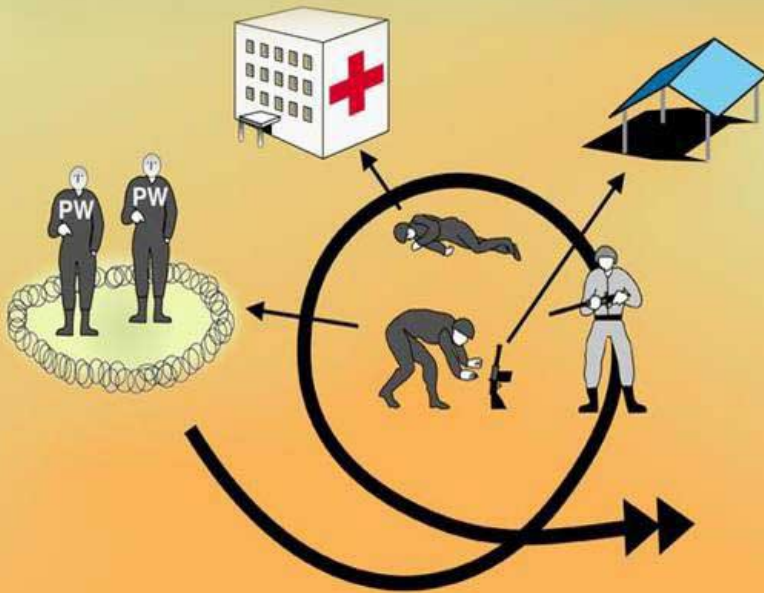
Правовий статус учасника бойових дій

⇒ Ворожі комбатанти, які потрапили в полон або поранені, більше не є учасниками бойових дій і повинні бути захищені

Правовий статус учасника бойових дій

Військовополонені

LOW-066

Захоплення військовополонених

Помилуйте їх

Роззбройте та обшукайте

Правовий статус учасника бойових дій

⇒ Пілоти підбитих літальних апаратів повинні бути захищені

► По десанту можна відкрити вогонь

Правовий статус учасника бойових дій

ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ:

⇒ Пощади їх

► Роззброй їх

Правовий статус учасника бойових дій

ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ:

- ⇒ Забезпеч гуманне ставлення до них і їх захист

- Достав їх своєму командирові

Правовий статус учасника бойових дій

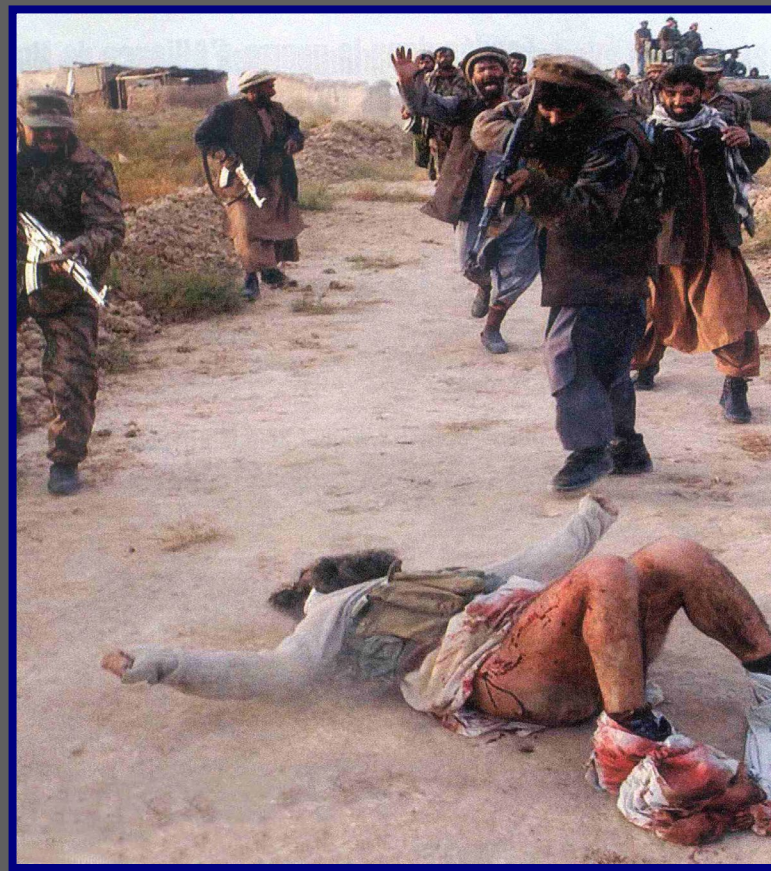
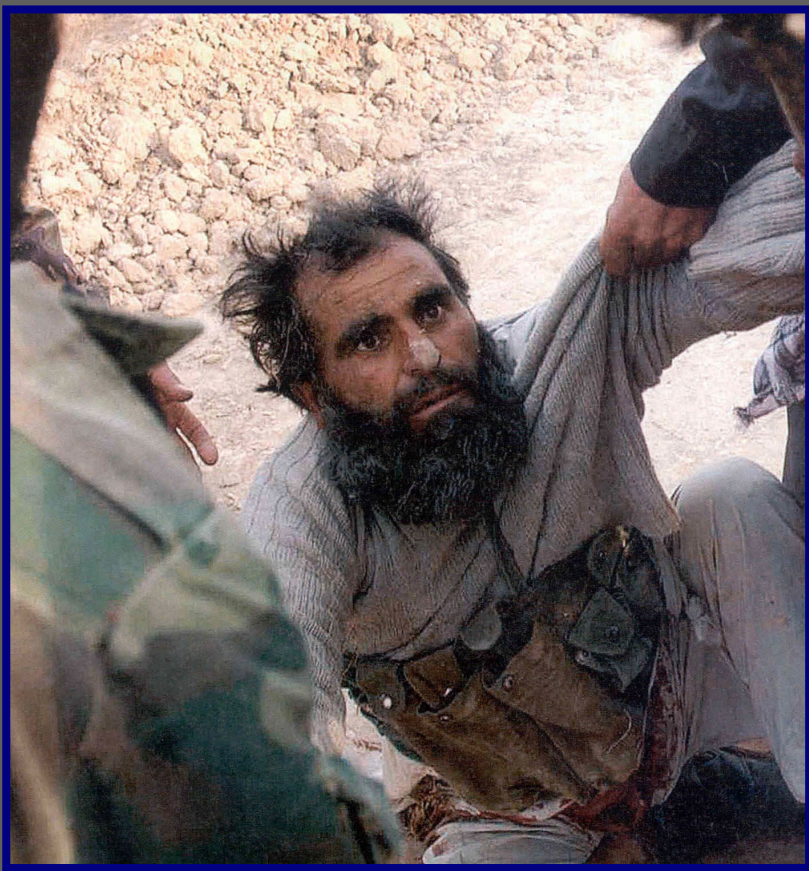
Речі військовополонених:

- ⇒ Забери ті речі, які є військовими
- ⇒ Залиш особисті речі і документи

Правовий статус учасника бойових дій

Ніколи не стався до військовополонених так,
як не хочеш, щоб ставилися до тебе

Правовий статус учасника бойових дій

⇒ Не допускається напад на тих, хто піднімає білий прапор. Це означає, що у них є намір почати переговори або здатися в полон

Заборонені засоби війни

- ⇒ будь-яка зброя, основна дія якої полягає в нанесенні ушкоджень осколками, що не виявляються в людському тілі за допомогою рентгенівських променів
- ⇒ засоби впливу на природне середовище, що мають широкі довгострокові наслідки в якості засобів руйнації, завдання шкоди або заподіяння шкоди іншій державі

1. АЕС

3. ГРЕБЛІ

2. ПЛОТИНИ

4. ОЧИЩНІ СПОРУДИ

Заборонені засоби війни

- ⇒ вибухові і запальні кулі
- ⇒ протипіхотні міни
- ⇒ кулі, що розвертаються або сплющуються в людському тілі
- ⇒ розривні снаряди вагою 400 г або менше, споряджені вибуховими чи запалювальними речовинами
- ⇒ отрути й отруєна зброя
- ⇒ задушливі, отруйні та інші гази, рідини і процеси
- ⇒ біологічна зброя
- ⇒ лазерна (засліплювальна) зброя

ПРОТИПІХОТНІ МІНИ

Розмінування

КОНВЕНЦІЯ про заборону використання, накопичення запасів, виробництва та передачі протипіхотних мін і про їх знищення.

Призводять!

На кінець XX століття тільки в 64 країнах світу встановлено понад 110 млн. мін.

Заборонені методи війни

- ⇒ Застосовувати зброю, снаряди, речовини та методи ведення воєнних дій, які можуть спричиняти надмірні пошкодження та надмірні страждання.
- ⇒ Застосовувати методи та засоби ведення воєнних дій, які мають своєю метою спричинити або, як можна очікувати, спричинять велику, довготривалу і серйозну шкоду природному середовищу
- ⇒ **Віроломство:**
 - *симуляція намірів вести переговори під прапором перемир'я;*
 - *- симуляція капітуляції;*
 - *- симуляція небоєздатності внаслідок поранення чи хвороби;*
 - *- симуляція володіння статусом цивільної особи чи некомбатанта;*
 - *- симуляція володіння статусом, який надає захист, шляхом використання прапорів, емблем або форменого одягу ООН чи нейтральних держав*

Заборонені методи війни

- ⇒ Віддання наказу не залишати нікого живим
- ⇒ знищувати солдатів, які здаються у полон або будь-яким чином втратили здатність брати участь у бойових діях
- ⇒ використовувати не за призначенням емблему Червоного Хреста, Червоного Півмісяця
- ⇒ використання прапорів, військових емблем, знаків розрізнення та форменого одягу нейтральних держав та держав, які не беруть участь у збройному конфлікті, а також прапори, військові емблеми

Заборонені методи війни

⇒ **Найманство.** Найманець – це особа, яка:

- спеціально завербована на місці або за кордоном, щоб брати участь у збройному конфлікті;
- керується бажанням одержати значну особисту винагороду;
- не є громадянином чи постійним жителем країни, що перебуває у конфлікті;
- не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває у конфлікті, або держави, на території якої здійснюються спільні насильницькі дії;
- не надіслана державою для виконання офіційних обов'язків

Заборонені дії щодо жертв війни

Зазначені заборони діють щодо поранених , хворих, осіб , потерпілих корабельної аварії на морі, цивільного населення і військовополонених:

- ⇒ посягання на життя і фізичну недоторканність, включаючи вбивства, каліцтва, жорстоке поводження;
- ⇒ тортури, катування, колективні покарання; посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження;
- ⇒ проведення медичних або наукових експериментів;
- ⇒ застосування покарань без попереднього судового рішення;
- ⇒ перетворення цивільного населення в об'єкт військового нападу;
- ⇒ вчинення нападу невибіркового характеру, що торкається цивільних об'єктів і населення

Основні норми МГП

⇒ Військова необхідність

Досягнення
військової мети в
межах, обумовлених
відповідністю її
застосування

⇒ Гуманність

Особи, виведені з ладу, а
також ті, хто не бере
участь безпосередньо в
бойових діях, мають
право на повагу, захист
і гуманне поводження

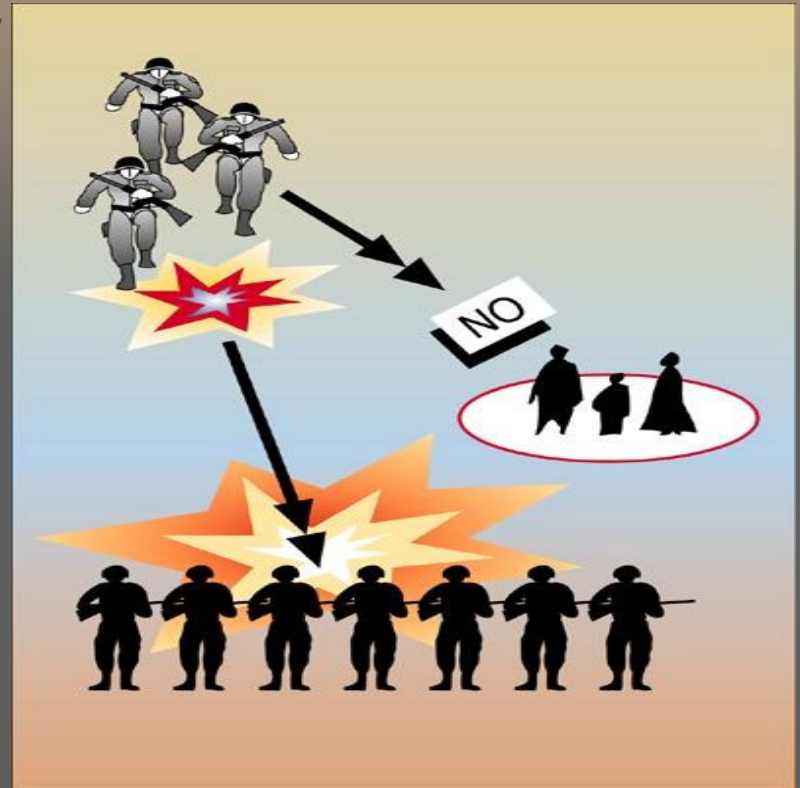
ОСНОВНІ НОРМИ МГП

⇒ Засоби нападу на супротивника повинні бути відповідними тим, що надають опір

Основні норми МГП

⇒ Сторони, що знаходяться в конфлікті, повинні завжди проводити відмінність між цивільним населенням і комбатантами, щоб щадити цивільне населення і цивільні об'єкти

Основні норми МГП

⇒ Право сторін, що знаходяться в конфлікті, вибирати методи або засоби ведення військових дій не є необмеженим

Переміщення

LOW-059

Зони, які знаходяться під захистом

LOW-001A

LOW-063